

- [Familie](#) _____
- [Erinnerungen](#) _____
- [Orte](#) _____
- [Klassenkameraden](#) _____
- [Fotogalerie](#) _____
- [Audiodokumente](#) _____

REISZ LÁSZLÓ (1915. máj. 10. – 2010. szept. 17.)

Foglalkozása: főkönyvelő volt a Fabriczki testvérek konzervgyárában, ahonnan zsidó származása miatt menesztették. Ezután kénytelen volt a Goldberger textilgyárban segédmunkásként elhelyezkedni.

Évfolyam: [1921-től 1925-ig](#) járt a Zichy utcai elemibe, [Falk Margit](#) mellett ő a legidősebb túlélő.

„A kedvenc tanítóm Weisz Béla volt.... hitt abban, amit csinált, és nagyon szerette a gyerekeket.”

Reisz László FELESÉGE: [Menczelesz Éva](#) , aki 1934-től 38-ig járt a Zichy utcába. Óbudán, a zsinagógában esküdtek 1948-ban.

TESTVÉRE: nincs.

APJA: **Reiss (Reisz) József** (1870. Ciffer, Pozsony megye, ma Szlovákia) Óbudán szűcsként

bedolgozott másoknak. Egyedüli gyerekként 1942-ben halt meg.

APAI NAGYAPJA: **Reiss Náthán**

APAI NAGYANYJA: **Kohn Szerén**

ANYJA: **Róth Josefa (Pepike)** (1880. ápr. 4. Komját, Nyitra megye, ma Szlovákia) Öt testvére volt. Ketten meghaltak még a háború előtt, egy testvér Bécsben, egy Hollandiában, egy pedig Amerikában telepedett le. Pepike háztartásbeli volt, de emellett varrónőként dolgozott az Ernst Fülöp és Fiai cégnél.

ANYAI NAGYAPJA: **Róth Fülöp**

ANYAI NAGYANYJA: **Löwinger Róza** □

A nagyszülők 1860. körül költöztek a Felvidékről Óbudára.

A család a Lajos utca 124. szám alatt lakott.

László az elemi után a Kiskorona utca 4. szám alatti polgári iskolába járt.

Emlékeit veje, **Gerendás János** jegyezte le **Gombocz Eszter** kérdései alapján, majd **2008. febr. 15-én Reisz László és felesége,**

[**Menczelesz Éva**](#)

személyesen is felidézték a múltat

.

Iskola

„...nem csak a diákok, a tanítók is mind zsidók voltak.”

Nagyon szerettem az iskolát. Varázsa abban rejlett, hogy zsidó iskola volt, ami azt jelentette, hogy nem csak a diákok, a tanítók is mind zsidók voltak. A kedvenc tanítóm Weisz Béla volt. Egy igen vallásos, univerzális ember volt, aki minden tantárgyat tanított. Mindent a szakmájának rendelt alá. A vallásossága okozta halálát is, mert munkaszolgálatosként nem fogadta el a {yootooltip title=[tréfli] width=[300]}**T’réfá (tréfó, tréfli): „széttépett állat húsa”**. A Tóra szerint: „Mezőn széttépett állat húsát ne egyétek.” (2 Móz 22,20) Nem megfelelő, nem kóser, tisztátalan étel. Napjainkban ezt a szót használják minden tilos ételre, pl. tejes és húsos

étel keverékére. (Lásd: kásér){/yootooltip} ételt a németektől. Hogy mi volt a vonzereje? Pontosan ez a vallásosság, hogy hitt abban, amit csinált, és nagyon szerette a gyerekeket. Volt még egy Vándor nevű tanító, később találkoztunk vele Izraelben, őt is nagyon szerettük. Tulajdonképpen minden tanár mindent tanított. Emlékszem még Gyenes Jolán és Mérei Ibolyka nevére. Barátaim Weiss Pál és Tennen Jenő voltak, sajnos már meghaltak. Alter Miksa kórusában én is énekeltem. Az {/yootooltip title=[

„Unő szane tajkev”

] width=[300]}

Az Un-táne tokef (ünöszáne tajkef), „Fennen valljuk”

kezdetű muszáf-imát a 92 éves Reisz László 2007 nyarán magnóra énekli az általa használt Tajkev imakönyvből. (Az imát Ros háSánákor és Jóm Kippúrkor mondják.) A DVD-n meghallgatható ének szövege magyarul:

„Fennen valljuk súlyos szentségét e napnak, mert magasztos és félelmes az, e napon megnyilatkozik félelmes magasságában uralkodásod fönsége, irgalmas trónod szilárd s Te megjelenysz azon igazságbíró fönségedben! Igaz való, Te vagy a Bíró és Fenyítő, a Tudó és Tanu, aki ítéletet ír és megpecsétel, aki számlál, olvas és számon tudja mind, mi feledve van. Fölütöd az Emlékezések könyvét, melyben olvasható minden és minden ember kezének jegye benne. S a hatalmas kürtnek ércszava zendül – és nesztelen, csöndes, elfojtott hangnak suttogása szárnyal – s az angyalok megrendülnek, félelemben megremegve szólnak: Ime itt az ítéletnek napja, melyen a magasság seregei számot adnak – hisz ők sem gáncstalanok törvénylátó Szemeid előtt! - s a világ minden vándorai átvonulnak Előtted mint akolból kibocsátott bárányok – egyenkint, egymás után.” (Ünnepi imák.

Fordította: Dr Hevesi Simon. I. kötet , Újév mindkét napjára. „Sinai” Publishing, Tel Aviv, 189-191. o.){/yootooltip} kezdetű [énekre még emlékszem](#) .

Zsidó és magyar ünnepek

Emlékezetem szerint csak a zsidó ünnepeket tartottuk az iskolában. Az egyik {/yootooltip title=[c

hanuka

] width=[300]}

Hánukká (chanuka): „avatás”

. Örömnép annak emlékére, hogy a Makkabeusok i. e. 165-ben visszafoglalták a Szentélyt a szír hódítóktól, és azt ismét felavatták. Noha ehhez csak egyetlen napra elegendő szent olajat találtak, ez csoda folytán elégnek bizonyult nyolc napra.{/yootooltip} ünnepségen én is szavaltam, sajnos nem emlékszem már, hogy mit.

Identitás

Emlékezetem szerint csak zsidónak tartottuk magunkat.

Család, ünnepek, sólet

Mi {/yootooltip title=[kóser] width=[300]}**Kásér út'refá (kóser, ill. tréfli): tiszta, ill. tisztátalan.**

Kóser: rituális szempontból megfelelő (étel, szertartási tárgy, bármi), ellentéte a tréfli: nem megfelelő.{/yootooltip} háztartást vittünk. Nem Brüll Bernárd sütödéjébe jártunk, hanem a szomszédba, a Herzog pékséghez, oda vittük a sóletet is péntekenként, és a kenyeret, amit édesanyám készített, ott sütötték ki. Édesapám tartotta a {/yootooltip title=[

széder

] width=[300]}

Széder: „rend”.

Peszáh első estéje, családi ünnep, amelynek megvan a maga rendje. Erre a célra íródott a Haggádá sel Peszáh (az Egyiptomból való szabadulás elmesélése), amely elsősorban a gyerekek lelkében akarja felkelteni az érdeklődést a múlt iránt. (Lásd: peszáh){/yootooltip} estétet, az egész család hozzánk jött a Lajos utca 124-be. (Képek 39)(A ház Gennhof Mór, zsidó tulajdonosé volt) Vallásunkat ma is ápoljuk.

A II. világháború előtti békés együttélés Óbudán, zsidótörvények, antiszemitizmus

„...a kerületi futballcsapat meccseire együtt mentek a különböző vallásúak”

A háború előtt békésen éltek egymással a zsidók és a keresztények. Volt egy úgynevezett Spóregylet. Az emberek vallási hovatartozástól függetlenül összegyűltek a Haszmann-féle vendéglőben. Az utcán egyáltalán nem volt zsidózás, a kerületi futballcsapat meccseire együtt mentek a különböző vallásúak. Volt ugyan zsidó focicsapat is, de én a harmadik kerület igazolt játékosa voltam. A Nagyszombat utca sarkán volt a pálya. A zsidótörvények életbe lépésével aztán abba kellett hagynom a játékot, bevonták az engedélyemet, de a meccsekre kijártam. A többiek tudták, hogy zsidó vagyok, de tele voltam keresztény barátokkal. Viszont ahogy mentünk vasárnap az iskolába, megdobáltak bennünket. A Flórián tér és a Vörösvári út sarkán volt a Gröschl fűszeres. Ki volt írva: Zsidókat nem szolgálunk ki. De máshol is ki volt téve a tábla.

Sárga csillag, véletlenek

Szőke hajú voltam, nem is hordtam sárga csillagot. Vigan jártam-keltem. 41-ben meghalt apukám, csak anyukám élt. Nem fogadtam szót neki, még a meccsre is kimentem. 44-ben, amikor a németek már jártak a lakásokba, hogy bujkáló zsidókat keressenek, akkor még a Lajos utca 124-ben laktunk. Ez egy átjáró ház volt a Kiskorona utcára. A ház udvarán leesett egy bomba. Arra ébredtem, hogy nagyon fádom, mert nincs ablak a házon. Egy törülközőt tettem a fejemre, hogy ne fázzak, és visszafeküdtem, aludtam tovább. Délelőtt jöttek a német katonák, házról-házra keresve a zsidókat. Meglátott egy német katona bekötött fejjel, és így szólt: „Da ist gar nichts, da liegt ein Kranker” (Nincs itt senki, csak egy beteg fekszik itt.) Ha nem

kötöm be a fejem, akkor talán kiszúrnak és elvisznek.

Állásvesztés, Goldberger Leó, háború, munkaszolgálat, keresztény barátok

Óbudán a zsidó kézben lévő Ernst Fülöp és fiai Fehérneműgyárban dolgoztam a Szentendrei úton főkönyvelőként. A zsidótörvények miatt elvesztettem a munkahelyemet, és gyári munkásként dolgoztam a Goldberger gyárban. Édesapám is ott dolgozott 40 évig. Goldberger Leónak akkor már nem volt semmiféle befolyása. A gyár élére egy keresztény ember került, én pedig segédmunkásként dolgoztam. Goldberger Leót pedig kivitték Mauthausenbe.

Kárpátalján, Ukrajnában voltam munkaszolgálatos. Onnan Nagykátára vittek, majd vonattal Németországba szállítottak volna, de Pesten sokat állt a vonat, sok bajtársam leszállt vizet inni. Én is leszálltam, de nem szálltam vissza a vonatra, hanem egy keresztény osztálytársamnál, Tóth Jánosnál bujkáltam három hétig, ott szabadultam föl. Később tanúsítottam is a perében, hogy megmentette az életemet. Mások is mentettek. Kallós Vera, aki csak fél-zsidó volt, befogadott menekülteket, akik rövid időre meg tudták húzni magukat nála. Voltak, akik bátrak és hűségesekek voltak. [Menczelesz Éva közbevetése: Reszkírozták a saját életüket is.] Anyám csillagos házban volt a Síp utca 12-ben, ahol most a hitközség van, és ott élte meg a felszabadulást. Egy zsidó rokonához költözött, akinek keresztény volt a férje, és ráadásul házmesterek voltak.

A 92 éves Reisz László üzenete a mai gyerekeknek:

Legyenek becsületesek, és ne hagyják, hogy a durva külső világ miatt ők is eldurvuljanak, így saját maguk számára is szebbé tudják tenni az életet.

A család a **Lajos**

utca 124

. szám alatt lakott.

Lakhely:

Lajos utca 124.

Síp utca 12. – csillagos ház

Üzletek/Intézmények:

Kiskorona utca 4. – polgári Iskola

Nagyszombat utca sarkán – futballpálya

Vörösvári út sarkán – Gröschl fűszeres

Szentendrei út – Ernst Fülöp és fiai fehérneműgyár

Goldberger gyár

Zichy utcai OSZTÁLYTÁRSAK, akikre László emlékszik:

Falk Margit, Reisz László osztálytársa továbbhi neveket is azonosított.

169 Reisz László és Falk Margit 1925-ös osztályfotóján (Reisz László 1976), 2008

Muszarina (Onoszone rajza)

{play}images/stories/obudaiskola/music_files

